

Státní zástupce je jedním z orgánů činných v trestním řízení. Jménem státu podává obžalobu a dále plní další povinnosti, které mu v souvislosti s tím ukládá trestní řád.

Tato práce se zaměřuje na úkoly státního zástupce, které plní dle trestního řádu ve stadiu před zahájením trestního stíhání, tj. před vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu, případně před podáním návrhu na potrestání k soudu, předcházel-li tomuto zkrácené přípravné řízení ve smyslu § 179a a násl. trestního řádu.

Konkrétně se práce věnuje těmto třem oblastem:

- a) úkolům, které státnímu zástupci ukládá trestní řád ještě před zahájením přípravného řízení
- b) úkolům, které státní zástupce v rámci postupu před zahájením trestního stíhání plní po zahájení přípravného řízení, konkrétně pak dozorové činnosti státního zástupce nad postupem policejního orgánu při objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a jeho funkci instančního orgánu
- c) specifikám v postupu státního zástupce ve zkráceném přípravném řízení.

Úprava povinností a oprávnění státního zástupce v tomto stadiu doznala podstatné změny počínaje 1. lednem 2002, kdy nabyl účinnosti zákon č. 265/2001 Sb. Ve zkratce lze říci, že touto novelou došlo k výraznému posílení postavení státního zástupce a jeho kontrolní role nad činností policejního orgánu, jemuž přibyla ve vztahu ke státnímu zástupci řada nových povinností. Na druhé straně však tato novela zásadním způsobem posílila i odpovědnost státního zástupce za výsledek a průběh celého přípravného řízení. Zatímco do 31. prosince 2001 měl státní zástupce v předmětné fázi pouze dílčí kompetence, od 1. ledna 2002 vykonává již od samého počátku trestního procesu dozor nad zachováváním zákonnosti v jeho plném rozsahu.

Toto téma tedy bylo zvoleno především z toho důvodu, že ve světle té skutečnosti, že trestní řízení stále upravuje trestní řád, přijatý již v roce 1960, je možno konstatovat, že se jedná o problematiku dosud nikoli plně zažitou, a to nejen samotným státním zástupcům, ale i policejním orgánům, do jejichž do té doby v podstatě zcela samostatné a víceméně nikým nekontrolované (s výjimkou vnitřní kontroly, která ovšem je vzhledem k rozsahu policejních pravomocí nedostatečná) tzv. předprocesní činnosti při odhalování trestných činů citovaná novela výrazně zasáhla.

Cílem této práce je provést určitou sumarizaci úkolů státního zástupce, které trestní řád v tomto stadiu svěřuje do jeho působnosti.

Shora uvedenému vymezení tématických oblastí odpovídá základní členění práce. Vlastnímu výkladu o úkolech státního zástupce v předmětném stadiu pak předchází tři kapitoly. První krátká kapitola se věnuje právním pramenům, které upravují působnost státního zastupitelství v trestním řízení. Následuje kapitola, v níž je vymezeno, co se rozumí pojmem „postup před zahájením trestního stíhání“, jaké funkce tento postup plní a které základní zásady trestního řízení se v rámci něho uplatňují. Třetí kapitola se zabývá úpravou místní a věcné příslušnosti státních zastupitelství. Na podrobný výklad zaměřený na úpravu povinností státního zástupce v rámci postupu před zahájením trestního stíhání v českém trestním řádu navazuje závěrečná kapitola obsahující stručný popis slovenské právní úpravy této problematiky. V závěru je platná právní úprava zhodnocena, a to i s přihlédnutím ke znění věcného záměru zákona o trestním řízení, které je v současné době prezentován na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti, a jsou učiněny návrhy de lege ferenda.

S ohledem na vymezený rozsah práce se nebylo možno věnovat některým s vytyčeným tématem souvisejícím otázkám, např. otázce dohledu nad činností státních zástupců, otázce spolupráce státního

zástupce s probační a mediační službou, otázce účasti konzultanta v probíraném stadiu trestního řízení.